

Nr 35.

Utlåtande i anledning av väckt motion om införande av skyldighet för hotell och pensionat m. fl. att införa automatiskt brandalarm.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 245, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Jonsson* i Skutskär m. fl. yrkat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa skyndsamt utredning om införande av skyldighet för hotell, pensionat, rekreationsanstalter, sjukhus och vårdhem av olika slag att införa automatiskt brandalarm samt därefter för riksdagen framlägga de lagförslag, som befinnas påkallade.

I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Författningsbestämmelser om att byggnad skall vara försedd med anordning för brandalarm finnas endast beträffande hotell och pensionat. I 25 § kungl. stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse föreskrives, att för eldfaras samtidiga tillkännagivande inom alla delar av hotell eller pensionat skall finnas anordning för klämtning å så kallad anslagsklocka av erforderlig ljudstyrka och med en klang, som skarpt skiljer sig från all annan i byggnaden befintlig signalanordning. Vidare meddelas i paragrafen föreskrifter om placeringen av sådan alarmanordning och i viss mån också om konstruktionen av elektrisk alarmanordning. Det stadgas emellertid icke, att den skall vara automatisk.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver infordrat yttrande över motionen från riksbrandinspektören. Därjämte har utskottet berett Svenska landstingsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska brandskyddsföreningen och Sveriges centrala hotell- och restaurangförening tillfälle att avgiva yttrande över motionen.

Landstingsförbundet och landskommunernas förbund ha yttrat sig i tillstyrkande riktning, medan riksbrandinspektören och brandskyddsföreningen ansett att frågan om automatiska alarmanordningar icke borde lösas för sig utan endast i samband med brandskyddet i dess helhet beträffande de i motionen berörda byggnaderna. Sveriges centrala hotell- och restaurangförening har avstyrkt bifall till motionen.

I det av styrelsen för *landskommunernas förbund* avgivna yttrandet har anförts följande.

Förbundets styrelse ansluter sig till motionärernas uppfattning att brister få anses föreligga beträffande brandskyddet å hotell, pensionat, vårdanstalter o. dyl. inrättningar. Bl. a. torde där i regel saknas effektiva anordningar

för larm vid utbrott av eldsvåda. Då tekniken numera synes kunna åstadkomma dylika larmanordningar, som torde tillfredsställa höga krav på effektivitet, får det anses ligga nära till hands att komplettera ifrågakommande lagstiftning om brandskydd för sådana byggnader, som användas för inkvartering av resande samt för vård av åldringar eller sjuka personer, med allmänna föreskrifter, som tvinga innehavare av dylika byggnader att införa lämpliga larmanordningar. Enligt förbundsstyrelsens mening bör emellertid en lagstiftning i ämnet icke vara alltför rigorös. Man måste taga hänsyn till de kostnader, som införandet av larmanordningar medför, samt till befintliga brandskyddsanordningar m. m. i vederbörande byggnad. På grund härav vill förbundsstyrelsen ifrågasätta, om det borde vara obligatoriskt att i byggnader, som inhysa blott ett litet antal personer, införa larmanordning. Som bekant hyser bl. a. ett stort antal av landsbygdens ålderdomshem endast ett fåtal understödstagare eller inackorderade personer. Förbundsstyrelsen anser sålunda, att en lagstiftning på området är önskvärd, men att lättnad i skyldigheten att införa larmanordning bör förekomma i vissa fall. Att i författning bestämma, när sådan lättnad skall inträda, anser styrelsen icke lämpligt, utan frågan om när larmanordning skall anses erforderlig bör i regel avgöras från fall till fall, varvid uppfattningen hos ortens brandförsvarmyndigheter bör i lämplig omfattning tillerkännas vitsord i ärendet.

I anslutning till det anförda vill förbundets styrelse tillstyrka motionärernas hemställan om utredning i frågan.

Styrelsen för *landstingsförbundet*, som begränsat förbundets yttrande till att avse sjukhus och andra vårdanstalter, har yttrat följande.

Även enligt styrelsens mening är det av största betydelse, att brandskyddet blir ordnat på ett tillfredsställande sätt vid sjukhus och vårdanstalter av olika slag. Såvitt styrelsen känner till, ägnas i fråga om sjukhusbyggnader stor uppmärksamhet åt brandskyddssynpunkterna i vad avser såväl själva byggnadssättet som speciella anordningar i brandskyddande syfte. Det förtjänar i detta sammanhang framhållas, att ritningar till sjukhusbyggnaders regelmässigt skola godkännas av medicinalstyrelsen efter hörande av byggnadsstyrelsen. Man torde för den skull få förutsätta, att erforderliga önskemål i fråga om brandskydd bliva vederbörligen beaktade. Dess bättre är det också ytterst sällan som eldsvådor inträffa vid sjukhus, åtminstone vid större sådana. Hårtill torde även bidra, att för patienternas vård nattjour är anordnad å sjukhusets olika avdelningar. I dylika fall kan ifrågasättas, huruvida ett automatiskt brandalarm mera avsevärt skulle förbättra sjukhusets brandskydd.

Vid mindre vårdanstalter, t. ex. små sjukstugor och epidemisjukstugor samt smärre vårdhem, vilka ofta äro uppförda av trä, ligga förhållandena något annorlunda till, och vid dylika torde en automatisk alarmanläggning vara mera motiverad.

Riksbrandinspektören har i sitt yttrande berört de bestämmelser i brandsäkerhetens intresse som finnas i stadgan angående hotell- och pensionatsrörelse. Efter att vidare ha erinrat om föreskrifterna i 53 a § byggnadsstadgan om byggnadssättet för hotell, pensionat och vårdhem av viss storlek har riksbrandinspektören anförat:

Av vad nu sagts framgår, att tämligen detaljerade säkerhetsföreskrifter finnas för hotell och pensionat, men att dylika saknas för sjukhus, barnhem, internatskolor, ålderdomshem och liknande anläggningar, trots att

dessa på grund av sin karaktär äro i väl så stort behov av skydds- och säkerhetsanordningar för räddandet av människoliv och för hindrande av brands uppkomst och spridning som något hotell eller pensionat.

En viktig faktor för ett effektivt livräddnings- och eldsläckningsarbete är, att arbetet härmed kan påbörjas så snart som möjligt efter en brands uppkomst, och en automatisk alarmanordning, utförd efter Svenska Tarifförningens föreskrifter, är därvid ett av de främsta hjälpmedlen. Då emellertid en automatisk brandalarmanordning endast utgör en av de säkerhetsanordningar, som böra och kunna vidtagas för uppnående av det av motionären åsyftade önskemålet om bättre brandskydd inom de nämnda skyddsobjekten, anser riksbrandinspektören det vara oriktigt att enbart behandla denna detalj utan att samtidigt fatta ställning till alla andra anordningar i samma syfte, som kunna ifrågakomma.

På grund av vad ovan anförts får riksbrandinspektören hemställa, att den av herr Jonsson i Skutskär m. fl. väckta motionen om införande av skyldighet för hotell och pensionat m. fl. att införa automatiskt brandalarm ej måtte föranleda utskottets ställningstagande i vidare mån än att lagutskottet ville föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om dels en revidering av gällande hotell- och pensionatsstadga, dels en fullständig utredning med förslag till brandskyddsbestämmelser, avsedda att gälla för barnhem, ålderdomshem, internatskolor, sjukhus, sjukhem, kuranstalter, ferie- och vandrarhem samt liknande inrättningar.

I *brandskyddsföreningens* yttrande framhålles inledningsvis, att erfarenheterna från inträffade eldsolyckor inom hotell och pensionat, sjukhus och sjukhem, barnhem, ålderdomshem och liknande inrättningar givit vid handen, att brandskyddet i många fall icke varit tillfredsställande ordnat. Detta förhållande hade, enligt vad föreningen vidare uttalar, även påvisats vid de besiktningar och inspektioner, som under senare år utförts framför allt vid dem av ovannämnda hem och inrättningar, för vilka hotell- och pensionatsstadgan ej vore gällande. Utan tvivel torde det, säger föreningen, också i allmänhet vara just inom dessa som brandskyddet är mest bristfälligt. Sedan föreningen härefter erinrat om att dessa missförhållanden förut i andra sammanhang påvisats såväl av föreningen som av andra myndigheter eller organisationer, anföres följande.

Beträffande det i motionen framförda förslaget om skyldighet att införa automatiskt brandalarm i hotell, vårdhem och liknande finner föreningen visserligen, att en dylik skyddsåtgärd i många fall skulle innebära ökad trygghet vid eldsvåda. Det kan emellertid ifrågasättas, om det är lämpligt att ur det problemkomplex, som brandskyddet inom vårdhem och dylika inrättningar utgör, lösrycka blott en viss detalj och lämna sådana frågor som exempelvis de byggnadstekniska, vilka i regel ha den största betydelsen ur brandskyddssynpunkt, utan åtgärd. Enligt föreningens åsikt bör hela brandskyddsfrågan inom här berört område bliva föremål för en skyndsamt utredning. Härvid bör då även frågan om inrättande av automatiskt brandalarm prövas.

Om det i motionen framlagda förslaget skulle förverkligas, måste det anses nödvändigt att de automatiska brandalarmsystem, som skulle användas inom här ifrågavarande byggnader, först bli föremål för undersökning och prövning vid provningsanstalt i likhet med vad som tillämpas med de av Svenska Tarifföreningen godkända systemen. I annat fall finnes enligt vår

åsiikt icke tillräcklig garanti för att alarmanordningarna verkligen fungera vid inträffade bränder på det sätt som avses. Enligt vad föreningen har sig bekant, ha de i motionen åsyftade alarmsystemen icke provats eller godkännts av offentlig provningsanstalt. Med hänsyn härtill är det för föreningen svårt att uttala sig om systemens tillförlitlighet. Ej heller kan bedömas, i vad mån de eventuella ändringar av systemen, som vid en provning kunna finnas nödvändiga, komma att inverka på kostnaden av resp. alarmanordningar.

Sammanfattningsvis får sålunda Svenska Brandskyddsföreningen såsom sin åsikt framhålla,

att frågan om skyldighet för hotell och pensionat m. fl. att införa automatiskt brandalarm icke bör lösryckas ur det stora problemkomplexet beträffande brandskyddet inom här berörda område,

att brandskyddet i sin helhet inom hotell och pensionat, sjukhus och sjukhem, barnhem, ålderdomshem och liknande inrättningar bör bli föremål för skyndsamt utredning samt

att brandalarmsystem, om de skola användas inom nämnda inrättningar, först böra bli föremål för provning i och för godkännande vid officiell provningsanstalt.

Sveriges centrala hotell- och restaurangförening har erinrat om brandskyddsbestämmelserna i stadgan angående hotell- och pensionatsrörelse, därvid föreningen tillika uttalat, att såvitt föreningen hade sig bekant i intet land funnes så invecklade föreskrifter rörande brandskydd vid hotell som i Sverige. I yttrandet har vidare anförts följande.

Erfarenheten har visat att de olyckshändelser i form av förlorade människoliv, som i vårt land inträffat i samband med eldsvådor vid hotellen, äro ytterst få och motionären har endast kunnat påvisa ett fall, nämligen i Falun år 1946, då en person dödats i samband med hotellbrand. Det må för övrigt påpekas att ifrågavarande person sannolikt icke skulle ha kunnat räddas till livet, även om den av motionären föreslagna automatiska brandalarmanordningen funnits installerad vid hotellet i fråga. Redan av denna anledning framgår, att några verkligt bärande skäl icke finnas att genom lagstiftning införa skärpningar i fråga om brandskydd.

Skall ett alarmsystem vara till verklig nytta, måste detta vara effektivt och lämpligt. Såvitt föreningen kunnat utröna finnes icke i marknaden något för hotell och pensionat avsett system, som godkännts av myndigheterna till skillnad mot vad fallet är i fråga om motsvarande anordningar vid industrien. Även detta förhållande talar för att motionen bör avslås. Föreningen vill även framhålla, att de kostnadsuppgifter som lämnats för installation av här ifrågavarande system avsevärt överstigit de i motionen angivna kostnaderna.

Utskottet.

Förhärjande bränder, vid vilka även människoliv gått till spillo, ha under senare tid inträffat vid vårdhem, internatskolor och dylika inrättningar, och behovet av att åtgärder vidtagas för förbättring av brandskyddet vid sådana anläggningar har därigenom starkt aktualiserats. Otvivelaktigt skulle också i många fall människoliv kunna räddas och farliga eldsvådor begränsas, om genom automatiskt brandlarm elden bleve upptäckt på ett tidigt stadium. Då enligt uppgift i motionen effektiva sådana alarmsystem kunna anordnas för en jämförelsevis ringa kostnad, synes det vara förtjänt av övervägande om

och i vilken utsträckning i enlighet med motionärernas förslag i författningsväg bör bestämmas att dylika anordningar skola finnas vid de i motionen angivna inrättningarna.

Trots det nu anförda ställer sig utskottet tveksamt till motionärernas förslag. Anledningen härtill är, att enligt utskottets uppfattning ett automatiskt alarmsystem för att vara av värde måste kombineras med effektiva anordningar i övrigt till skydd för livsfara vid brand. För att kampen mot en uppkommen brand i en byggnad skall kunna föras med framgång måste sålunda byggnaden hava uppförts på ett ur brandsäkerhetssynpunkt tillfredsställande sätt, varjämte ändamålsenliga utrymningsanordningar måste förefinnas. Vidare måste brand- och livräddningsredskap samt personal för dess handhavande omedelbart finnas att tillgå. Det är med hänsyn till vad nu anförts nödvändigt att, innan man tar ställning till motionärernas förslag, undersöka huruvida i fråga om de i motionen berörda byggnaderna vidtagits sådana anordningar för brandskydd som utgöra förutsättning för att ett automatiskt alarmsystem skall göra verklig nytta.

Beträffande hotell och pensionat äro omfattande föreskrifter i brandsäkerhetens intresse givna i stadgan angående hotell och pensionatryrelse, vilken i denna del erhållit sin gällande lydelse så sent som år 1932. I fråga om övriga byggnader som äsyftas i motionen finnas däremot icke några särskilda brandskyddsföreskrifter, och brandskyddet vid dessa synes ock i många fall vara behäftat med allvarliga brister. De svåra eldsolyckor som inträffat giva belägg för en sådan uppfattning, och den har ock bestyrkts genom yttranden som avgivits över motionen. Det kan med hänsyn härtill enligt utskottets mening icke komma i fråga att utfärda föreskrifter om anordnandet av automatiskt brandalarm utan att samtidigt de andra åtgärder vidtagas, som ur brandskyddssynpunkt äro påkallade. Erforderliga förutsättningar för utfärdande av generella föreskrifter om införande av automatiskt brandalarm finnas sålunda för närvarande icke, och utskottet anser sig därför icke kunna tillstyrka bifall till motionen.

Genom motionen har emellertid utskottets uppmärksamhet riktats på behovet av att åtgärder vidtagas för förbättring av brandskyddet vid vårdhem och dylika inrättningar. I vilken utsträckning brister förekomma och vilka åtgärder som äro erforderliga för att avhjälpa dessa kan dock icke avgöras utan närmare utredning. Det synes därför kunna ifrågasättas, om icke en sådan utredning nu borde komma till stånd. Utskottet finner sig emellertid i frågans nuvarande läge icke böra framlägga förslag härom, särskilt som utskottet icke har tillgång till det material som är nödvändigt för att angiva utredningens omfattning eller riktlinjerna för denna. Det må även erinras, att sakkunniga inom socialdepartementet (1945 års vårdhems-sakkunniga) äro sysselsatta med en överarbetning av ett av 1940 års civila byggnadsutredning den 15 februari 1943 avgivet betänkande, i vad betänkandet avser förslag till föreskrifter rörande planläggning och utförande av byggnader för ålderdomshem, hem för kroniskt sjuka och vårdhem för lättskötta sennesjuka m. m. Det torde kunna antagas att vid detta arbete även brandskydds-

synpunkter i viss utsträckning komma att vinna beaktande. I varje fall synes resultatet av denna utredning böra avvaktas.

Eftersom utskottet icke för närvarande anser sig kunna förorda införandet av generella föreskrifter om skyldighet att anordna automatiskt brandalarm, vill utskottet peka på den möjlighet som redan enligt gällande lag torde finnas att i vissa fall föreskriva att sådant alarmsystem anordnas. I 11 § brandlagen stadgas nämligen, att ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning är skyldig att anskaffa och underhålla erforderliga brand- och livräddningsredskap ävensom att i övrigt vidtaga nödiga åtgärder till förebyggande och bekämpande av brand, i den mån de ej medföra oskäligen kostnad. Anordnandet av sådant automatiskt brandalarm som motionärerna avse, torde under vissa omständigheter kunna anses falla under ägares skyldighet enligt 11 § brandlagen. På grund av detta stadgande torde sålunda automatiskt brandalarm kunna framtvingas i de fall, där det är av behovet mest påkallat.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 245, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1947.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Wagnsson, Westman, Ekströmer, Lindblom, Olofsson, Löthner, William Ohlsson och Arrhén*;

från andra kammaren: herrar Rylander, Lindqvist, Gezelius, Hedlund i Östersund, Werner* och Landgren, fröken Öberg samt herr Jonsson i Skutskär.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Jonsson* i Skutskär.